

Dimensional Models of Personality Disorders

Anmeldelse af en engelsksproget monografi, der opsummerer den aktuelle status for introduktionen af en dimensional model i diagnosesystemet DSM.

Baggrunden for monografien "Dimensional Models of Personality Disorders" er, at man om få år vil revidere det ene af de to anerkendte psykiatriske diagnosesystemer, nemlig det amerikanske DSM-system.

Hvordan det kan være, at amerikanerne har deres eget meget toneangivende system, mens resten af verden har et andet (ICD), kunne der i sig selv skrives tykke bøger om. Hvorom alting er, så er det bredt anerkendt, at den globaliserede (forsknings-)verden i sidste ende er bedre tjent med, at alle bruger samme sygdomsklassifikationssystem.

I forbindelse med den 5. revision af DSM (2011) har det amerikanske psykiatriske selskab APA i samarbejde med verdens sundhedsorganisation WHO og det amerikanske nationale sundhedsinstitut NIH besluttet at afholde en serie af konferencer med det formål at vurdere den videnskabelige status af viden i forhold til psykiatrisk klassifikation og på baggrund heraf komme med anbefalinger til fremtidig forskning.

Ud fra ønsket om med tiden at kunne integrere diagnosesystemerne har man planlagt konferencenserien sådan, at der til hver konference er to formænd: en amerikaner og en fra "resten af verden". Inden for området personlighedsforstyrrelser valgte man amerikaneren Thomas Widiger og danskeren Erik Simonsen. Sidstnævnte er i det daglige forskningslektor i Region Sjælland, Psykiatrien i Roskilde, og formand for Institut for personlighedsteori og psykopatologi.

Monografien samler de indlæg og kommentarer, der udgjorde substansen ved konferencen for personlighedsforstyrrelser, der blev afholdt i Arlington, Virginia, 1.-3. december 2004. Monografien rum-

mer otte hovedartikler af fremtrædende forskere, der opsummerer den aktuelle status for introduktionen af en dimensional model i DSM. Derudover kommenteres hver enkelt artikel af andre ledende forskere, og der afsluttes med en samlet resumerende artikel, der udpeger centrale fremtidige forskningsområder.

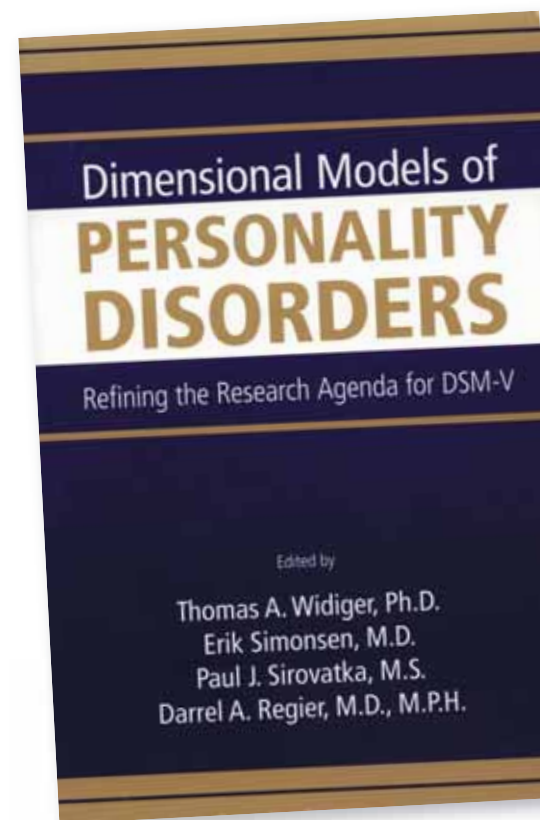
Appetitvækkere

Spørgsmålet er nu, hvem denne bog henvender sig til. Er diagnosticering af personlighedsforstyrrelser en niche, som kun har betydning for psykologer, der er forskningsinteresserede og er ansat i psykiatrien, eller har denne bog bredere relevans?

Jeg er af den opfattelse, at springet fra en kategorial enten-eller-tankegang til en dimensional både-og-tankegang er vigtig, fordi det skaber helt nye muligheder for et helhedssyn på menneskets personlighed. Mest åbenlyst er spørgsmålet om en glidende overgang mellem normalitet og patologi, men bogens artikler viser også, hvordan den dimensionale tankegang kan bidrage til forståelsen på andre områder, fx forholdet mellem gener og miljø, mellem barndom og voksenliv og mellem mennesker fra forskellige kulturer.

Her blot enkelte appetitvækkere på, hvordan bogens forfattere ud fra dimensionale modeller forsøger at nå ud over en række fastlåste tankefigurer inden for det psykiatriske felt.

Det gunstige udgangspunkt for en dimensional model er en bred enighed om, at de 11 personlighedsforstyrrelser kan beskrives ud fra fire såkaldte højere-ordens-faktorer. Enigheden hører dog op, når det drejer sig om, hvordan disse faktorer skal specificeres på et lave-

re niveau. Et af diskussionspunkterne er, om det skal være muligt at inddrage helt normale personlighedstræk i klassifikationssystemet, fx samvittighedsfuldhed forstået som noget andet end tvangspræg. Absolut brugbart, vil nogle psykologer sikkert hævde, andre vil måske med Foucault i hånden pege på, at dette blot er endnu et eksempel på, hvordan systemverdenens net bliver stadig mere finmasket.

Men den dimensionale tankegang rummer ikke blot mulighed for at gøre det normale patologisk. Den modsatte tanke kan jo også tænkes. Robert Krueger skriver om kontinuitet mellem akse I (syndromlidelserne) og akse II (personlighedsforstyrrelserne). Han argumenterer for, at overgangen mellem normalitet og patologi ikke blot er glidende, når det gælder personlighed, men at det samme gælder for de etablerede syndromer som fx depression, angst og skizofreni. Således giver det ifølge Krueger hverken te-

Bogdata:

Thomas A. Widiger, Erik Simonsen,
Paul J. Sirovatka og Darrel A. Reiger (red):
"Dimensional Models of Personality Disorders – Refining the Research Agenda for DSM-V". American Psychiatric Association, 2006. 281 sider. Pris 408,95 kr. inkl. fragt (saxo.dk).

oretisk eller empirisk mening at tale om patologiske træk som vedvarende med dårlig prognose, og tilstande som fx angst som ustabile og med god prognose. Som et eksempel på dette nævner han generaliseret angst som en stabil tilstand, der kan være særdeles vanskelig at behandle. Krueger er således talsmand for en sammentænkning af akserne, fx ud fra de basale dimensioner internalisering og eksternalisering.

Efter en årrække med tilbøjelighed til at splitte diagnoserne mere og mere op er der altså nu kræfter, der kæmper for en mere samlet forståelse af såvel det normale og det patologiske som personligheden og sygdomstilstanden. Således opfattes specialisering i denne sammenhæng ikke udelukkende som en øget differentiering, men også som integration.

Klinisk brugbarhed

Hvis DSM-V skal benytte dimensional diagnosticering, hvordan skal dette så i praksis foregå? Dette spørgsmål tages op af Timothy Trull. Dimensionale modeller kan give en mere dækkende og præcis beskrivelse, hvad enten disse matcher personligheden i forhold til narrative prototyper, personlighedstræk eller psykologiske processer. Den helt centrale problemstilling, som aktuelt sløres i det kategoriale system, knytter sig til vurderingen af, hvornår noget personlighedsmæssigt er dysfunktionelt. Det dimensionale system står her med et cirkularitetsproblem, hvis det alene baserer vurderingen på en eller flere statistiske afvigelser. Derfor diskuterer forskerne aktuelt, hvordan man konkret kan koble personlighedsbeskrivelsen sammen med en selvstændig vurdering af dysfunktion.

Trull opsummerer de forskellige forslag, der aktuelt er i spil, men spørgsmålet er, om denne vurdering overhovedet kan operationaliseres. Drew Westens kommentar er, at trækpsykologiens mange adjektiver har meget lidt at gøre med de domæner, som de fleste klinikere tænker i, fx tilknytning, tanke- og motivationsprocesser. Han mener i stedet, at det er afgørende, at et dimensionalt klassifikationsystem fungerer i overensstemmelse med de kliniske teorier om personlighed og psykopatologi.

Denne tankegang synes også at have fået en vis næring af, at man de seneste år har introduceret begrebet klinisk brugbarhed i forhold til diagnostiske systemer. Roel Verheul skriver, at klinisk brugbarhed indebærer, at diagnoserne er meningsfyldt knyttet til ætiologi og prognose, og at de er relativt enkle at anvende og kommunikere med og om. Vigtigst er dog, at diagnoserne giver klinikeren mest mulig vejledning, når der skal træffes kliniske beslutninger.

Det er netop i denne sammenhæng, man ofte hører, at hovedargumentet for et kategorialt system er, at kliniske beslutninger pr. definition er kategoriale: Skal patienten i behandlingen eller ej? Her er det en vigtig pointe, at det omvendt gælder, at de fleste kliniske beslutninger, når patienten først er taget i behandling, er dimensionale, fx omfanget af forskellige typer af terapeutisk støtte, behandling osv.

I forlængelse af dette ligger også spørgsmålet om, hvorvidt bestemte terapeutiske retninger skal matches med bestemte personlighedstræk, idet en introvert person fx forventes at klare sig bedre i terapietninger, hvor terapeuten er mere aktiv. Spørgsmålet er fortsat util-

strækkeligt empirisk belyst, men figurerer selvfølgelig som et punkt på dagsordenen for fremtidens forskning.

Det uden for kasserne

Jeg ser denne bog som relevant for alle klinikere, der har interesse for personlighedsteori og diagnosticering. Det kræver ikke stor forskningsmæssig viden eller interesse at læse den. Den er gennemgående velskrevet og kan uden problemer læses i etaper. Den er i høj grad solidarisk i forhold til alle de klinikere, som i årenes løb har revet sig i håret over ikke at kunne få patienternes problemer til at passe med de diagnostiske kasser. Omvendt vil bogen også kunne udfordre varetænkningen hos psykologer, der har fundet sig til rette med forståelsen i det aktuelle diagnosesystem.

Du skal med andre ord læse denne bog, hvis du har brug for at få lidt perspektiv på personligheden som diagnostisk fænomen, både som det fremstår i dag, og som det vil tage sig ud i fremtiden. Perspektivet i dimensionaliteten er at tænke i sammenhænge i stedet for i forskelle. Det kræver måske mest af alt gode teorier.

Da jeg havde læst denne bog, tænkte jeg, at et skift til et dimensionalt system måske også kan betyde, at man begynder at moderere det umulige korstog om, at al klassifikation nødvendigvis skal være ateoretisk. Jeg tror, vi har brug for den udvikling, hvis vi ikke skal ende i en snæver kassetænkning, hvor man fx tror på en simpel sammenhæng mellem en specifik diagnose og en specifik interventionsform. Vi har brug for teori, ikke mindst til at repræsentere alt det, der falder uden for kasserne.

Sebastian Simonsen